

УДК 338.246:339.9(5/9)

JEL Classification: F15, O53

DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.26.2023.287409>**Огінок С. В.**

кандидат економічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0001-5462-5362

Національний університет «Львівська політехніка»

Буряк Ю. О.

магістр

ORCID ID: 0009-0002-2518-470X

Львівський національний університет імені Івана Франка

Ohinok Solomiia

Lviv Polytechnic National University

Buryak Yuriy

Ivan Franko National University of Lviv

РОЛЬ АСЕАН У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ

ASEAN ROLE IN THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF SOUTH-EAST ASIA

Метою статті є проведення дослідження економічної діяльності АСЕАН в процесі формування архітектури економіки в Південно-Східній Азії. У статті розглянуто роль Асоціації держав Південно-Східної Азії у розвитку економіки країн Південно-Східної Азії. Структура статті побудована таким чином, щоб оптимально забезпечити вирішення поставлених завдань, що дозволило отримати наукові результати у вигляді висновків, які дають цілісне уявлення про концептуальні засади, механізми, основні напрями економічної діяльності АСЕАН в регіоні Південно-Східної Азії, особливості взаємодії держав-членів Асоціації з ключовими позарегіональними акторами міжнародних відносин, включаючи Україну. Для цього в статті обґрунтовано предметні межі дослідження та використано широкий спектр загальнонаукових та спеціальних методів, що дозволило вивчити об'єкт дослідження. В роботі здійснено ґрунтовний аналіз стану наукової розробки проблеми, розкрито основні тенденції сучасних досліджень проблем східноазійських економічних процесів.

Ключові слова: АСЕАН, економічний розвиток та соціальний прогрес в країнах-учасниках, економічна інтеграція, зона вільної торгівлі, регіональна інтеграція торгівлі.

The article investigates the role of the Association of SouthEast Asian Nations in the process of forming the economy of the lands of SouthEast Asia. Defining the role and place of multilateral dialogue mechanisms in particular, the ASEAN Regional Forum, in the Southeast Asia on economic issues in the architecture of the economy is a highly important issue of the thesis. It is argued that due to the post-bipolar security uncertainty in Southeast Asia the request to establish a regional security body that would include not only ASEAN member states but also their Asia Pacific dialogue partners and other countries to develop joint collective threat response to economic threats facing the region. The structure of the article is aimed at gaining optimal solution of the set tasks. It allowed to obtain scientific results in the form of conclusions that give a holistic view of the conceptual principles, mechanisms, core directions of ASEAN economic activity in Southeast Asia, specific cooperation patterns between member states of the Association and key non-regional actors in international relations, including Ukraine. For this purpose, the subject limits of research and the use of a wide range of general and special methods are substantiated in the article, which allowed studying the object of research. The study provides a thorough analysis of the scientific level development of the problem, reveals the main trends of modern research on the problems of East Asian economic processes. In the course of the study, the regulatory, axiological and praxeological principles of the Association's functioning were analyzed using the example of the ASEAN Community as a basic economic initiative of the organization, aimed at ensuring the necessary level of cooperation among member states in solving urgent problems. The author of the article draws attention to the fact that in the early 90s of the XX century in SouthEast Asia, a number of threats not only of a traditional (conventional) but also to a greater extent non-traditional (transnational/cross-border) nature became actualized. The processes of globalization, the specificity of regionalism, the dynamics of economic processes have led to the appearance of a number of problems and challenges in the field of economy, which the countries of the SouthEast Asian region have faced. Thus, this study is relevant, as it provides an understanding of the dynamics and main trends of the economic development of the SouthEast Asian region, in particular, in the field of economic cooperation. For Ukraine, the results of the study open up additional opportunities for establishing friendly and constructive relations with ASEAN member countries.

Keywords: ASEAN, economic development and social progress in participating countries, economic integration, free trade zone, regional integration of trade.

Постановка проблеми. Економічна кооперація у країнах Південно-Східної Азії є реалізацією кінцевої мети регіону щодо економічної інтеграції. Така концепція передбачає АСЕАН як єдиний ринок і базу продуктів, висококонкурентний регіон, повністю інтегрований

у світову економіку, зі справедливим економічним розвитком. Однією із основоположних цілей створення Асоціації було сприяння розвитку торгівлі як між країнами-членами, так і з країнами світу. Трансформації, які відбуваються у світі, свідчать про стійке зростання і

поступове зміцнення ролі угруповання та окремих країн цього регіону на світові процеси глобальної взаємодії.

Важливим буде відмітити, що розгляд ринку держав – членів АСЕАН є перспективним для України з точки зору розширення зовнішньої торгівлі та посилення її економічного потенціалу задля забезпечення гідного місця в системі міжнародних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних учених Городні Н.Д. [5], Колдунової Є.В. [10], Кунадзе Г.Ф. [6], Курнишової Ю.В. [7–8], Рябініна Є.В. [13], Шевчука О.В. [16], Шергіна С.О. [17–18], Ачар'я А. [2], Адлер Е. [3], Амер Р. [4], Беллами А.Дж. [5], Холода І.Ю. [6], Раткович О. [7] та інших.

Варто підкреслити, що оцінка ефективності діяльності АСЕАН варіюється в залежності від автора та політологічної парадигми, прихильником якої він є. Позаяк саме концептуально-теоретична база дослідження визначає позицію науковця та критерії, за якими він оцінює ті чи інші події. Відтак конструктивіст Ачар'я А., зокрема, віддає перевагу аналізу питань ідентичності та спільності цінностей і норм всередині АСЕАН.

Шергін С.О., якому належить цикл праць, що досліджують регіональні безпекові процеси в АТР, висвітлював проблеми регіональної співпраці в АТР. Вагоме місце в списку використаних джерел займають праці української дослідниці Городньої Н.Д., яка детально аналізує етапи розвитку та причини низки інтеграційних процесів в АТР. Шевчук О.В. аналізує особливості та тенденції розвитку АСЕАН.

Науковцями розроблено теоретико-методичні засади, досліджено економічний розвиток та соціальний прогрес в країнах-учасниках Асоціації держав Південно-Східної Азії.

Однак, не враховано нові динамічні аспекти формування економічної політики сьогодення. Зокрема, не достатньо приділено уваги до масштабних економічних явищ, як наприклад Всебічне регіональне економічне партнерство (ВРЕП), а також створення найбільшої в світі зони вільної торгівлі, зокрема ролі у ній регіональної інтеграції торгівлі.

Крім того, зазначена проблематика має досить багато питань, що потребують подальших досліджень у світлі динамічних змін умов господарювання та трендів розвитку світової економіки.

Формування цілей статті. Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні напрямів удосконалення ролі Асоціації держав Південно-Східної Азії у розвитку економіки країн Південно-Східної Азії.

Виклад основного матеріалу. Азіатсько-Тихоокеанський регіон (АТР) середовище найбільш динамічного у світі розвитку і як економічний простір активних інтеграційних процесів, котрі перетворюють його на цілісне економічне утворення.

Про місце АТР у системі світового господарства свідчить той факт, що на нього припадає 60 % світового ВВП, майже 50 % світової торгівлі, 46 % прямих іноземних інвестицій, 40 % населення. Основними чинниками, що сприяють співробітництву країн регіону, є економічна взаємозалежність, географічна близькість, схожість культур, політичні мотиви.

Економічна взаємозалежність країн необов'язково приводить до створення інтеграційного угруповання, але може сприяти підписанню регіонального договору.

АТР характеризується поглибленням міжнародного та регіонального поділу праці, інтенсифікацією взаємних торговельних та інвестиційних зв'язків.

На країни АСЕАН припадає 81 % світового виробництва натурального каучуку, 38% пальмової олії, 53 % кокосового масла, 62 % цини, 60 % мідної руди, 12 % хромової руди. Тут також залягають значні запаси нафти і природного газу. На сьогодні чисельність населення АСЕАН складає близько 500 млн. осіб, сукупний ВВП – 737 млрд дол., обсяг торгівлі – 720 млрд дол.

Економічне співтовариство АСЕАН (АЕС) було офіційно запущено 31 грудня 2015 року як один із стовпів Асоціації АСЕАН. Перший план АЕС було прийнято на 13-му саміті АСЕАН у 2007 році.

Цей перший проект заклав основу для створення АЕС у 2015 році. На 27-му саміті АСЕАН у листопаді 2015 року було прийнято план роботи АЕС – 2025, який передбачає розвиток АЕС з 2016 до 2025 року.

План охоплює п'ять характеристик:

- (1) високоінтегрована та згуртована економіка;
- (2) конкурентоспроможна, інноваційна та динамічна роль АСЕАН;
- (3) розширений зв'язок і галузева співпраця;
- (4) стійка, інклюзивна, орієнтована на людей роль АСЕАН;

(5) глобальна роль АСЕАН, яка, у свою чергу, включає різні сектори економіки та стратегічні заходи.

У 2016 році міністри економіки АСЕАН і Рада економічного співтовариства АСЕАН схвалили Систему моніторингу та оцінки плану роботи АЕС – 2025, щоб забезпечити його своєчасну та ефективну реалізацію.

Отже, АСЕАН та країни-члени мають стійку та позитивну динаміку економічного розвитку і зростання за основними показниками. Міжнародна спільнота зацікавлена у сталому функціонуванні АСЕАН, як механізму стабілізації, розвитку та безпеки у Південно-Східній Азії, розширення співпраці та взаємовигідних багатосторонніх торговельних відносин.

На підтвердження вищезгаданих висновків, розглянемо офіційні статистичні дані з Щорічного статистичного звіту АСЕАН за 2021 рік. У 2020 році загальний сукупний ВВП десяти держав – членів АСЕАН становив 3 трильйона доларів США. Такий об'єм робить АСЕАН п'ятою за величиною економікою у світі після США (20,9 трильйона доларів США), Китаю (14,7 трильйона доларів США), Японії (5,0 трильйона доларів США) і Німеччини (3,8 трильйона доларів США).

В АСЕАН упродовж 2000–2019 років спостерігалася позитивна динаміка ВВП, незважаючи на світову економічну кризу 2008–2009 років.

Однак, у 2020–2021 роках темп снизился через вплив пандемії COVID-19. За останні два десятиліття загальна торгівля товарами АСЕАН зросла майже в 3,5 разу, досягнувши у 2020 році понад 2,6 трильйона доларів США.

АСЕАН продовжило вдосконалювати мережу наземної транспортної інфраструктури, збільшивши загальну довжину доріг на 80,0% за останні десятиліття, що еквівалентно річному середньому зростанню на 6,7%, з 1,4 мільйона кілометрів у 2010 році до понад 2,5 мільйона кілометрів у 2020 році.

У 2020–2021 роках (таблиця 1) темп інфляції найбільше зріс у Камбоджі та М'янмі. Індонезія, Таїланд та В'єтнам демонструють помірні темпи зростання інфляції.

У 2020 році відбувалося падіння валового внутрішнього продукту в таких країнах АСЕАН як, Малайзія, Філіппіни, Сінгапур та Таїланд. У 2021 в цих країнах вже спостерігається ріст ВВП. Падання ВВП у 2021 році відбулося у М'янмі (таблиця 2).

Відповідно до даних щодо співвідношення імпорту та експорт продукції у країнах АСЕАН у 2021 році, як відображено у таблиці 3, то потрібно зазначити, що загальний обсяг імпорту склав 825,6 млрд дол. США, а загальний обсяг експорту склав 802,5 млрд дол. США.

Електричні машини, обладнання та їх частини була найбільш вагомою групою товарів як при імпорті так і при експорті продукції у країнах АСЕАН у 2021 році.

Слідом за ними йшли, так групи продукції, як: мінеральні продукти, паливо та олія та ядерні реактори, котли, машини і механічні прилади.

Конкурентне середовище світової економіки вимагає від усіх країн постійного оновлення і зміцнення міжнародних економічних зв'язків загалом і стійкого інвестиційного розширення зокрема [11, с. 11].

Протягом 2000-х років активізувалася участь країн (перш за все Китаю) у регіональних виробничих і розподільчих мереж у Східній, Південній та Південно-Східній Азії (у т.ч. із залученням країн АСЕАН, а також Японії та Південної Кореї).

Країни Східної, Південно-Східної та Південної Азії – це найбільш швидкозростаючий регіон, в якому

Таблиця 1

Темп інфляції в країнах АСЕАН, %

Країна	Базовий рік	2017	2018	2019	2020	2021
Бруней	2010	0,2	0,1	0,3	1,9	1,7
Камбоджа	2006	2,2	2,5	1,9	2,9	2,9
Індонезія	2012	3,6	3,2	3,0	0,5	1,6
Лаос	2010	0,8	2,0	3,3	5,1	3,8
Малайзія	2010	3,7	0,9	0,7	1,1	2,5
М'янма	2006	4,5	6,9	8,8	3,9	6,2
Філіппіни	2006	3,2	5,3	2,4	2,4	3,9
Сінгапур	2014	0,6	0,4	0,6	0,2	2,3
Таїланд	2011	0,7	1,1	0,7	0,8	1,2
В'єтнам	2014	3,5	3,5	2,8	3,2	1,8

Джерело: [1]

Таблиця 2

Річний темп росту валового внутрішнього продукту в країнах АСЕАН, %

Країна	Базовий рік	2017	2018	2019	2020	2021
Бруней	2010	1,3	0,1	3,9	1,1	- 1,6
Камбоджа	2000	7,0	7,5	7,1	-3,1	3,0
Індонезія	2010	5,1	5,2	5,0	-2,1	3,7
Лаос	2012	6,9	6,3	5,5	3,3	3,5
Малайзія	2015	5,8	4,8	4,4	-5,6	3,1
М'янма	2010	6,8	6,8	6,2	3,2	-5,9
Філіппіни	2018	6,9	6,3	6,1	-9,6	5,6
Сінгапур	2015	4,7	3,7	1,1	-4,1	7,6
Таїланд	2002	4,2	4,2	2,2	-6,2	1,5
В'єтнам	2010	6,8	7,1	7,0	2,9	2,6

Джерело: [1]

Таблиця 3

Співвідношення імпорту та експорту продукції у країнах АСЕАН у 2021 році, млрд дол. США

Продукція	Імпорт	Експорт
Електричні машини, обладнання та їх частини	300,4	330,1
Мінеральні продукти, паливо та олія	158,7	108,7
Ядерні реактори, котли, машини і механічні прилади	123,5	126,2
Пластмаси та вироби з них	41,0	51,1
Залізо та сталь	31,0	44,7
Залізничні та трамвайні транспортні засоби	40,9	34,7
Натуральне, дорогоцінне та напів-дорогоцінне каміння та ін.	32,1	37,7
Оптичні, медичні та кінематографічні прилади і їх запчастини	30,7	29,3
Гума і гумові вироби	43,1	14,4
Органічні добрива	24,2	25,6

Джерело: [1]

зосереджено чотири з десяти найбільших економік світу: КНР, Японія, Індія та Південна Корея.

У регіоні сконцентровано суттєві інвестиційні ресурси, торговельні потоки, глобальні ланцюги створення доданої вартості та золотовалютні резерви (зокрема в КНР, Японії, Індії).

У 2019 р. швидкими темпами зростали В'єтнам, КНР та Індія, однак, як уже зазначалося раніше у 2020 р. ситуація змінилася через негативний вплив глобальної пандемії COVID-19, для подолання якої було здійснено заходи з обмеження економічної активності.

Нині ж вже відбувається відновлення виробничої діяльності в країнах світу [15, с. 181].

Серед країн Східної, Південно-Східної і Південної Азії провідні місця в світових рейтингах посідає Сінгапур, зокрема держава є беззаперечним лідером за Глобальним індексом конкурентоспроможності Міжнародного інституту менеджменту, Індексом економічної свободи та займає другу позицію за цифровою конкурентоспроможністю. Варто зазначити, що у глобальній цифровій економіці нарощує свою частку Китай.

Макроекономічні показники та позиції у глобальних економічних, соціальних, інноваційних рейтингах країн Східної, Південно-Східної і Південної Азії свідчать про динамічний розвиток.

Обсяги зовнішньої торгівлі та інвестицій таких країн як КНР та Японія, демонструють суттєвий потенціал для поглиблення торгово-економічної співпраці [14, с. 28].

Країни АСЕАН є важливим економічним, політичним і торговим регіоном. Асоціація має за мету не лише економічний розвиток країн-членів, але й соціальний розвиток всередині їх та всього регіону, забезпечення стабільності та миру, і з кожним роком все більше наближається до цієї мети.

Для дослідження цього питання, у статті проведено PEST-аналіз АСЕАН, результати якого можна подивитися у таблиці 4.

PEST-аналіз («політичний, економічний, соціально-культурний і технологічний») описує структуру факторів макросередовища в країнах АСЕАН, які використовуються в компоненті сканування середовища стратегічного управління. Це частина зовнішнього аналізу під час проведення стратегічного аналізу чи дослідження ринку та дає огляд різних факторів макро-

середовища, які слід брати до уваги при співробітництві з цими країнами. Це стратегічний інструмент для розуміння зростання чи занепаду ринку, позиції бізнесу, потенціалу та напрямку діяльності.

Зважаючи на загальні обсяги експорту України, а також його структуру, можна стверджувати, що по вказаних товарних позиціях Україна може сподіватись на утримання зайнятих ніш, чого, однак, вкрай мало для загального зміцнення експортного потенціалу країни [10, с. 46].

Завданням для України стає якнайшвидше входження в нові економічні ніші – більш технологічні, які б повною мірою могли використовувати наявні інтелектуальні й виробничі досягнення вітчизняного бізнесу. Для України сьогодні важливо не лише розширювати географічну структуру українського експорту, але й мати якісну товарну структуру.

Відповідно до проаналізованих даних, стосовно географічної структури зовнішньої торгівлі України товарами з країнами АСЕАН, наведених у таблиці 5, то потрібно зазначити, що лідерами у торгівлі із Україною є такі країни АСЕАН, як Індонезія, В'єтнам, Малайзія та Таїланд.

Товарна структура зовнішньої торгівлі товарами України з країнами АСЕАН у 2020 році, відображена у таблиці 6. Відповідно до цих даних можна побачити, що у структурі експорту України до країн АСЕАН зернові культури та чорні метали.

Разом із тим, із країн АСЕАН Україна найбільше імпортує такі групи товарної продукції, як електричні машини, жири і олії тваринного або рослинного походження.

Регіональне об'єднання 10 країн Південно-Східної Азії – АСЕАН створює додаткові можливості для успішного просування інтересів України в Азії.

АСЕАН відкриває двері для української продукції не тільки у Південно-Східну Азію, але й на ринки країн-учасниць Транс-тихоокеанського партнерства, зокрема у Латинській Америці. Наприкінці 2020 р. країни АСЕАН, а також Китай, Японія, Південна Корея, Австралія та Нова Зеландія підписали угоду про вільну торгівлю, яка по факту охоплює третину світового ВВП [13, с. 18–19].

АСЕАН є відкритою до побудови нових зв'язків із країнами, які мають експертизу в певних галузях чи сегментах економіки. Традиційно Україна має кілька потенційних напрямів для розвитку взаємовигідних

Таблиця 4

PEST-аналіз АСЕАН

Політика	Економіка
Законодавчі зміни усіх країн-членів Обмеження діяльності від інших країн Ідеологія країн-членів Політичні або військові конфлікти всередині Асоціації Військові вторгнення інших держав на регіон	Динаміка курсу національних валют Зміна обсягу ВВП Коефіцієнт індексу споживчих цін Темпи зростання імпорту й експорту Рівень безробіття Платоспроможність населення Зміна становища на міжнародному ринку Зміна у геополітичній розстановці сил
Суспільство	Технології
Демографічні зміни Міграція населення Домінуюча роль «найсильнішого» регіону Культурні та релігійні настрої населення стосовно певних операцій Асоціації Стиль життя населення	Розвиток технологій Купівля патентів Розвиток нових напрямів виробництва Інформаційне забезпечення нових технологій

Джерело: складено авторами на основі [14; 15; 17]

Таблиця 5

Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами з країнами АСЕАН у 2021 році

	Експорт		Імпорт		Сальдо
	тис дол США	у % до 2020	тис дол США	у % до 2020	
В'єтнам	276763,2	150,2	574467,2	124,8	-297704,0
Індонезія	809885,8	110,1	431889,1	155,3	377996,7
Камбоджа	2386,1	131,7	27887,4	116,5	-25501,3
Лаоська Народно-Демократична Республіка	254,1	30,7	984,9	161,0	-730,8
Малайзія	132444,0	73,1	272585,8	116,0	-140141,8
М'янма	25547,9	68,2	19527,4	116,5	6020,5
Сінгапур	21581,6	17,5	44689,6	97,9	-23108,0
Таїланд	224886,3	136,7	252505,9	130,1	-27619,6

Джерело: складено авторами на основі даних Державної служби статистики України

Таблиця 6

Товарна структура зовнішньої торгівлі товарами України з країнами АСЕАН у 2020 році

Товарна група	Вартість, млн дол.	Частка %	Товарна група	Вартість, млн дол.	Частка %
Експорт з України в			Імпорт в Україну з		
В'єтнам					
зернові культури	87,6	54,6	електричні машини	190,0	52,1
руди, шлаки і зола	32,1	20,0	взуття	38,4	10,5
деревина і вироби з деревини	7,5	4,7	реактори ядерні, котли, машини	27,5	7,5
залишки і відходи харчової промисловості	5,9	3,7	кава, чай	18,1	5,0
м'ясо та їстівні субкультури	5,0	3,1	одяг та додаткові речі до одягу, текстильні вироби	14,8	4,1
Малайзія					
зернові культури	65,8	48,3	електричні машини	61,3	31,7
жири та олії тваринного або рослинного походження	39,6	29,1	жири та олії тваринного або рослинного походження	48,8	25,3
залишки і відходи харчової промисловості	9,9	7,2	каучук, гума	24,2	12,5
овочі	5,9	4,4	какао та продукти до нього	11,1	5,8
чорні метали	4,0	2,9	реактори ядерні, котли, машини	8,8	4,6
Сінгапур					
чорні метали	93,7	81,8	прилади та апарати оптичні, фотографічні	11,4	31,5
продукція борошномельно-круп'яної промисловості	8,0	7,0	електричні машини	8,9	24,6
жири та олії тваринного або рослинного походження	3,6	3,1	реактори ядерні, котли, машини	4,9	13,7
продукти переробки овочів	2,9	2,6	пластмаси, полімерні матеріали	4,8	13,4
молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед	2,2	1,9	какао та продукти до нього	3,4	9,3

Джерело: складено авторами на основі даних Державної служби статистики України

міжнародних відносин. Насамперед – це сільське господарство, біотехнології та харчова промисловість. Нині Україна є одним з основних світових експортерів сільськогосподарської продукції – ріпаку (20% від світового ринку), соняшнику (14%), кукурудзи (12%), ячменю (17%) та пшениці (10%) [8].

Порушення ланцюгів постачання разом з енергетичним ембарго Росії вже призвело до суттєвого зростання цін на продовольство в країнах АСЕАН, зокрема в Таїланді, В'єтнамі та на Філіппінах, де витрати на продукти харчування та енергію перевищують 40% індексу споживчих цін на товари та послуги. Однак за мирного часу Україна є цілком спроможною забезпечити продовольчу безпеку регіону, пропонуючи не тільки товари сільського господарства. У перспективі Україна буде постачальником продуктів харчування та біотехнологій [12, с. 1–2].

Перспективним напрямом є розміщення азійських виробництв у нашій державі. З урахуванням вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Київ виробляє продукцію, яка має можливість потрапити безпосередньо на європейський ринок. Це може стати додатковою перевагою для інвесторів із країн АСЕАН, бо вони можуть відкрити виробництво в Україні, виготовляти продукт, який відповідає європейським стандартам, та отримати доступ на ринок ЄС [10].

Висновки. За результатами дослідження, можна відмітити, що АСЕАН є одним із дієвих регіональних інструментів багатостороннього співробітництва з питань економіки в Південно – Східній Азії.

Найсильнішими країнами в регіоні з економічної точки зору виступають Індонезія та Таїланд, а країнами, що потребують додаткової допомоги та сти-

му, – Бруней, Лаос і Камбоджа. Протягом останніх років загальний об'єм ВВП збільшується, скорочується рівень безробіття на фоні демографічного зростання.

У видовій структурі зовнішньої торгівлі послуг України до кожної з країн Східної, Південно-Східної і Південної Азії переважає: експорт ділових послуг – у КНР і Японію; послуг у сфері ІКТ – у Південну Корею і В'єтнам; транспортних послуг – у Малайзію і Сінгапур. Імпорт послуг за структурою торгівлі з окремою країною свідчить про переважання в структурі: КНР – послуг з фінансової діяльності; Малай-

зії, Сінгапуру – транспортних послуг; В'єтнаму – державних послуг.

Головне для України – це доступ до ринку Південно-Східної Азії.

У період із 2011 до 2020 року середньорічний темп зростання економіки в АСЕАН був на рівні 4,4%, й у 2020 році ВВП становив близько трьох трильйонів доларів США. Асоціація є третьою за величиною економікою в Азії та п'ятою у світі після США, Китаю, Японії та Німеччини. Населення АСЕАН становить понад 660 млн осіб. Очевидно, що вихід українських товарів на такий ринок є вкрай бажаним.

Література:

1. ASEAN Secretariat Database, compiled/computed from country data submission, publications and/or websites of ASEAN Member States' National Statistics Offices (NSOs), Central Banks and relevant government agencies, and from the International Monetary Fund World Economic Outlook (IMF WEO), end of period as December 2022. URL: <https://data.aseanstats.org/indicator/AST.STC.TBL.8>
2. Ачар'я А. АСЕАН 2030: виклики побудови зрілого політичного та безпекового співтовариства. Серія робочих документів Інституту Азійського банку розвитку. Жовтень, 2013. С. 441.
3. Адлер Е., Греве П. Коли співтовариство безпеки зустрічається з балансом сил: механізми регіонального управління, що збігаються. *In Review of International Studies*. 2009. № 35. С. 59–84.
4. Амер Р. Управління конфліктами та конструктивна участь у розширенні АСЕАН. *Third World Quarterly*. 1999. Випуск 20 (5). С. 1031–1048.
5. Городня Н.Д. АСЕАН: створення та етапи розвитку. *Вісник Національного університету імені Тараса Шевченка*. 2010. № 102. С. 8–11. URL: <http://papers.univ.kiev.ua/istorija/10922.pdf>
6. Кунадзе Ф., Носов М.Г. Політика США в Східній Азії. URL: <http://www.interned.ru/articles/laws/ground/politikassha.htm?sear>.
7. Курнишова Ю. Стан та перспективи формування нової системи регіональної безпеки у Східній Азії. Відділ зовнішньополітичних стратегій. 2009. URL: <http://old.niss.gov.ua/monitor/januar2009/1.htm>
8. Курнишова Ю. Сучасні тенденції регіоналізму в Східній Азії: можливості для України. Аналітична записка. 2011. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/399>
9. Колдунова Є.В. АСЕАН: Проблеми регіоналізму та перспективи інтеграційних процесів. *Південно-Східна Азія: актуальні проблеми розвитку*. 2008. № 11. С. 28–37.
10. Колдунова Є.В. Дефіцит лідерства у Східній Азії: шанси для малих та середніх країн. *Міжнародні процеси*. 2011. № 2(26). с. 56–60.
11. Маркевич К., Сіденко В., Юрчишин В. Перспективи входження України у ринки висхідних країн. Аналітична доповідь. Київ : Заповіт, 2015. 124 с.
12. Раткович О. Особливості регіону Східної Азії, як одного з центрів світової сили. Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень Борисфен Інтел. 2019. С. 1–2.
13. Рябінін Є. Сучасні проблеми та перспективи АСЕАН. *Зовнішні справи*. 2011. № 3. С. 42–45.
14. Гончарук А.З., Дроботюк О.В., КікTENKO В.О. та ін. Україна і країни Східної, Південно-Східної та Південної Азії: підсумки 2020 року та перспективи розвитку : аналіт. доп. / за заг. ред. Литвиненка О.В. Київ : НІСД, 2021. 45 с.
15. Холод І.Ю. «Шлях АСЕАН» як метод інтеграції у Східній Азії: успіхи, проблеми та виклики. Дослідження світової політики. 2013. Вип. 1 (62). С. 176–192.
16. Шевчук О.В. Система безпеки Азійсько-Тихоокеанського регіону: фактори формування та тенденції розвитку : монографія. Миколаїв : Чорномор. держ. ун-т ім. П. Могили, 2010. 197с.
17. Шергін С.О. Золотий ювілей АСЕАН: досягнення і проблеми розвитку. *Зовнішні справи*. 2017. № 9.
18. Шергін С.О., Космина В., Чекаленко Л.Д. Азійсько-Тихоокеанський регіоналізм: концептуальні моделі та сучасна практика : монографія. Дипломатична академія України. 2017. С. 68–108.

References:

1. ASEAN Secretariat Database, compiled/computed from country data submission, publications and/or websites of ASEAN Member States' National Statistics Offices (NSOs), Central Banks and relevant government agencies, and from the International Monetary Fund World Economic Outlook (IMF WEO), end of period as December 2022. Available at: <https://data.aseanstats.org/indicator/AST.STC.TBL.8>
2. Acharya A. (October, 2013) ASEAN 2030: the challenges of building a mature political and security community. Asian Development Bank Institute Working Paper Series, p. 441.
3. Adler E., Greve P. (2009) When the security community meets the balance of power: overlapping mechanisms of regional governance. *In Review of International Studies*, no. 35, pp. 59–84.
4. Amer R. (1999) Conflict Management and Constructive Participation in ASEAN Enlargement. *Third World Quarterly*, vol. 20 (5), pp. 1031–1048.
5. Horodnia N.D. (2010) ASEAN: creation and stages of development. *Bulletin of Taras Shevchenko National University*, no. 102, pp. 8–11. Available at: <http://papers.univ.kiev.ua/istorija/10922.pdf>
6. Kunadze F., Nosov M.G. US policy in East Asia. Available at: <http://www.interned.ru/articles/laws/ground/politikassha.htm?sear>.
7. Kurnyshova Yu. (2009) State and prospects of the formation of a new system of regional security in East Asia. Department of Foreign Policy Strategies. Available at: <http://old.niss.gov.ua/monitor/januar2009/1.htm>

8. Kurnyshova Yu. (2011) Modern trends of regionalism in East Asia: opportunities for Ukraine. Analytical note. Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/399>
9. Koldunova E.V. (2008) ASEAN: Problems of regionalism and prospects of integration processes. *Southeast Asia: current development problems*, no. 11, pp. 28–37.
10. Koldunova E.V. (2011) The Leadership Deficit in East Asia: Opportunities for Small and Medium-Sized Countries. *International processes*, no. 2(26), pp. 56–60.
11. Markevich K., Sidenko V., Yurchyshyn V. (2015) Prospects of Ukraine's entry into the markets of emerging countries. Analytical report. Kyiv: Zapovit, 124 p.
12. Ratkovich O. (2019) Peculiarities of the East Asian region as one of the centers of world power. Independent Analytical Center for Geopolitical Research Borysfen Intel, pp. 1–2.
13. Ryabinin E. (2011) Current problems and prospects of ASEAN. *Foreign affairs*, no. 3, pp. 42–45.
14. Honcharuk A.Z., Drobotyuk O.V., Kiktenko V.O. etc. (2021) Ukraine and the countries of East, Southeast and South Asia: 2020 results and development prospects: analyst. add. / for general ed. Lytvynenko O.V. Kyiv: NISD, 45 p.
15. Cold I.Yu. (2013) The "ASEAN Way" as a method of integration in East Asia: successes, problems and challenges. *Study of world politics*, vol. 1 (62), pp. 176–192.
16. Shevchuk O.V. (2010) The security system of the Asia-Pacific region: factors of formation and development trends: monograph. Mykolaiv: Black sea state University named after P. Mohyly, 197 p.
17. Shergin S.O. (2017) Golden jubilee of ASEAN: achievements and problems of development. *Foreign affairs*, no. 9.
18. Shergin S.O., Kosmyna V., Chekalenko L.D. (2017) Asia-Pacific Regionalism: Conceptual Models and Contemporary Practice: a monograph. Diplomatic Academy of Ukraine, pp. 68–108.